

Tasviriy san'at darslarini tashkil qilishda pedagogik mahoratning ahamiyati

Nargiza Baxtiyorovna Jumayeva
Buxoro ixtisoslashtirilgan san'at maktabi

Annotatsiya: Ushbu maqolada tasviriy san'at ta'limi jarayonida pedagogik mahoratning o'рни va ahamiyati keng tahlil qilinadi. Ayniqsa, o'qituvchining professional tayyorgarligi, didaktik qobiliyatlari, ijodkorligi, psixologik yondashuvi va zamonaviy ta'lim texnologiyalarini qo'llash ko'nikmalari tasviriy san'at darsining samaradorligiga qanday ta'sir ko'rsatishi tadqiq etiladi. Pedagogik mahorat bugungi kunda faqat an'anaviy dars o'tish bilan cheklanib qolmay, balki o'quvchilarning estetik didini, mustaqil tafakkurini va ijodiy qobiliyatini shakllantirishda asosiy omil sifatida namoyon bo'ladi. Maqolada zamonaviy darslarda qo'llanilayotgan innovatsion yondashuvlar, fanlararo integratsiya va raqamli ta'lim vositalaridan samarali foydalanish tajribalari tahlil qilinadi. Xulosa sifatida esa pedagog kadrlarning malakasini oshirish va ijodiy muhit yaratish bo'yicha amaliy tavsiyalar keltiriladi.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, pedagogik mahorat, ijodkorlik, estetik tarbiya, dars tashkil etish, vizual tafakkur

The importance of pedagogical skills in organizing fine arts classes

Nargiza Bakhtiyorovna Jumayeva
Bukhara Specialized Art School

Abstract: This article comprehensively analyzes the role and importance of pedagogical skills in the process of visual arts education. In particular, it examines how the teacher's professional training, didactic abilities, creativity, psychological approach, and skills in using modern educational technologies affect the effectiveness of visual arts lessons. Pedagogical skills are not limited to traditional lessons today, but are also a key factor in shaping the aesthetic taste, independent thinking, and creative abilities of students. The article analyzes the experiences of innovative approaches, interdisciplinary integration, and the effective use of digital educational tools used in modern lessons. In conclusion, practical recommendations are given for improving the skills of teaching staff and creating a creative environment.

Keywords: visual arts, pedagogical skills, creativity, aesthetic education, lesson organization, visual thinking

Kirish. Har qanday ta'lim sohasida o'qituvchining kasbiy mahorati hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ayniqsa, tasviriy san'at kabi ijodiy fanlarda bu jihat yanada muhimdir. San'at - inson tafakkuri va didi, his-tuyg'ularini ifoda etish vositasi sifatida nafaqat bilim, balki ma'naviy rivojlanishga ham xizmat qiladi. Shu bois, ushbu fanni o'qitishdagi usullar, metodlar va pedagogik yondashuvlar o'zgarib borayotgan jamiyat ehtiyojlariga mos ravishda rivojlanib borishi talab etiladi.

Zamonaviy ta'lim mutaxassislaridan faqat bilim beruvchi emas, balki rahbar, maslahatchi, ilhomlantiruvchi sifatida ham faoliyat yuritishni talab qiladi. O'qituvchi darsda ijodiy muhit yaratishi, har bir o'quvchining qobiliyatini yuzaga chiqarishi va ularning estetik didiga ta'sir ko'rsatishi lozim. Bunday vazifalarni amalga oshirishda pedagogik mahorat va yangi texnologiyalarning integratsiyasi muhim omil bo'ladi.

Asosiy qism. Pedagogik mahorat - o'qituvchining ta'lim-tarbiya jarayonida samarali ishlashini ta'minlovchi bilim, ko'nikma va shaxsiy sifatlar majmuidir. Uning tarkibiy qismlariga didaktik, kommunikativ, tashkilotchilik, ijodiy va refleksiv mahoratlar kiradi. Bu mahoratlar nafaqat fanni to'g'ri tushuntirish, balki har bir o'quvchiga shaxsiy yondashuvni ta'minlash, darsni yuqori darajada tashkil etish va boshqarishni nazarda tutadi.

- Tasviriy san'at o'qituvchisida quyidagi xususiyatlar bo'lishi zarur:
- Keng badiiy bilim va madaniyat;
- Vizual va estetik his-tuyg'ular;
- Psixologik sezgirlik;
- Ochiq muloqot va fikrlash qobiliyati;
- Metodik yangiliklarga ochiqlik va yangilikka intilish.

Bu fazilatlar o'quvchidagi ijodiy potensialni ochishga, mustaqil fikrlash va san'at orqali o'zini ifoda etishga keng imkoniyat yaratadi.

Tasviriy san'at darsini to'g'ri tashkil etishda pedagogik mahorat o'qituvchining o'z kasbiga bo'lgan munosabati, tayyorgarligi va ijodkorligining yorqin ifodasidir. Bu jarayonda darsning tuzilishi, maqsad va vazifalarining aniq belgilanishi, didaktik vositalarning tanlanishi, refleksiyaning joriy qilinishi barchasi o'qituvchining mahoratiga bog'liq.

Dars davomida pedagog: O'quvchilarni qiziqitira oladigan mavzularni tanlaydi; ilustrativ materiallar, namunalar, slaydlar va media vositalardan foydalanadi; Ustoz-o'quvchi, o'quvchi-o'quvchi muloqotiga alohida e'tibor qaratadi; muhitni erkin va ijodiy yaratadi; texnikaviy vositalarni samarali joriy etadi.

Tasviriy san'at ta'limi jarayonida o'qituvchining pedagogik mahoratga ega bo'lishi - ta'limning mazmunan boy, tarbiyaviy jihatdan ta'sirchan va uslubiy jihatdan samarali kechishiga asos bo'ladi. Bu sohadagi pedagog o'quvchilarni nafaqat rasm chizish va tasvirlash kabi amaliy ko'nikmalarga o'rgatishi, balki ularda san'atga

qiziqish, estetik did, badiiy tafakkur va mustaqil ijodkorlik qobiliyatlarini ham rivojlantirishi lozim.

Pedagogik mahorat - bu faqat metodik bilimlar yoki ta'lim berish uslublari majmui emas, balki yuqori darajadagi ijodkorlik, muloqot qilish qobiliyati, ruhiy ta'sir o'tkazish, ishonch uyg'otish va tashkilotchilik salohiyatini qamrab olgan kasbiy fazilatlar yig'indisidir. Tasviriy san'at darsida bu mahorat quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

Pedagog darsning mavzusini, maqsadini, o'quvchilar yoshi va qobiliyatiga mos ravishda rejalashtirishi, badiiy materiallar va tasviriy namunalarni to'g'ri tanlashi lozim. Maqsadli, aniq rejalashtirilgan dars o'quvchilarda manfaat uyg'otadi va dars jarayonini faollashtiradi.

Tasviriy san'atda fikrni tasvir bilan ifoda etish qanchalik muhim bo'lsa, o'qituvchining so'z orqali tushuntira olishi, savol-javob orqali o'quvchi fikrini faollashtirishi ham shunchalik ahamiyatlidir. Pedagog o'quvchiga yaqin, qo'llab-quvvatlovchi, erkin muloqot muhitini yarata olishi zarur.

Pedagogik mahoratning yana bir muhim jihati - ijodiy muhit yaratish, ya'ni har bir o'quvchida yaratuvchanlik hissini uyg'otish. Bu maqsadda o'qituvchi darsda har xil usullardan: krossvord, badiiy tahlil, loyiha ishlari, rasmni erkin izohlash kabi faol va interfaol metodlardan foydalanadi.

Pedagogik mahorat o'quvchiga tasviriy san'atning hayotdagi ahamiyatini ko'rsata olish, uni tabiat, tarix, madaniyat, adabiyot va boshqa sohalar bilan bog'lay olish qobiliyatida ham namoyon bo'ladi. Masalan, milliy naqqoshlik an'analari yoki tarixiy yodgorliklarning arxitekturasini orqali san'at va tarix o'rtasidagi bog'liqlikni o'rgatish mumkin.

Zamonaviy dars talablari pedagogdan raqamli texnologiyalardan samarali foydalanishni talab etadi. Proyektor, interaktiv doskalar, 3D-modellar va virtual ekskursiyalar kabi texnologiyalar orqali tasviriy san'at darslari qiziqarli va ta'sirchan o'tadi. Pedagog bu vositalarni metodik jihatdan to'g'ri tanlab, o'quvchilar faolligini oshirish uchun foydalanishi zarur.

Pedagogik mahorat baxolash jarayonini ham tarbiyaviy va rag'batlantiruvchi usullar asosida tashkil qilishni talab etadi. Tasviriy san'atda ijodiy ishlarga subyektiv baho berish o'rniga, ma'lum mezonlar asosida baholash, o'quvchining kuchli va kamchilik jihatlarini mulohazali yoritish kerak.

Tasviriy san'at darsida pedagogik mahorat nafaqat ta'lim sifati, balki tarbiyaviy, ijtimoiy va madaniy jihatdan ham katta ahamiyat kasb etadi. Bu sohada faoliyat yuritayotgan pedagoglar doimiy ravishda o'z mahoratlarini oshirib borishlari, innovatsion yondashuvlarni o'zlashtirishlari va o'quvchidagi ijodiy qobiliyatlarni to'g'ri yo'naltirishlari zarur.

Shuningdek, zamonaviy pedagog tasviriy san'atni boshqa fanlar bilan bog'lash, masalan, adabiyot, tarix, biologiya kabi fanlardagi mavzular bilan uyg'unlashtirib o'rgatish orqali ta'lim samaradorligini oshiradi.

Zamonaviy darslarda innovatsion yondashuvlar. Innovatsion yondashuvlar ta'lim jarayonida o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil izlanishga undash va ijodiy fikrlash qobiliyatini shakllantirishning muhim vositasi hisoblanadi. Tasviriy san'atda bu texnologiyalar yanada keng qo'llanilishi mumkin.

Quyida eng samarali innovatsion yondashuvlar keltiriladi:

- Interaktiv o'qitish usullari: klasterlar, intellektual o'yinlar, "akvarium", "miya shturmi" usullari orqali darsda faol ishtirok ta'minlanadi.

- Multimedia texnologiyalari: videodarslar, virtual muzeylar, 3D tasvirlardan foydalanish bolalarda ko'rish orqali ta'limni mustahkamlaydi.

- Fanlararo integratsiya: san'atni boshqa fanlar bilan bog'lash, masalan, matematika orqali simmetriya, biologiya orqali tabiatdagi shakllar va hokazo.

- Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: rasmlarni tahlil qilish, asarlar orqali fikr bildirish va bahslashish.

- Master-klasslar va amaliy mashg'ulotlar: taniqli rassomlar bilan ochiq darslar, amaliy loyihalar va ijodiy portfolio yuritish.

Bunday usullar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi, ularda o'z mustaqil ijodiy yo'nalishini topishga yordam beradi.

Pedagogik mahorat va o'quvchi shaxsiyati rivoji. Malakali pedagog bolaning nafaqat badiiy qobiliyatini, balki uning shaxsiy sifatlarini – sabr-toqat, zebo ko'ra bilish, o'zini ifoda etish qobiliyatini ham tarbiyalaydi. Buning uchun muallim ijodkor, bilimdon va ilhomlantiruvchi bo'lishi shart.

Xulosa kilib shuni aytish joizki, tasviriy san'at ta'limi nafaqat faniy bilim berish, balki shaxs rivoji, estetik tarbiya, ijodiy fikrlash va didni shakllantirish vositasidir. Bu jarayonda o'qituvchining pedagogik mahorati hal qiluvchi ahamiyatga ega. Pedagogik mahorat - bu tajriba, bilim va insonparvarlik fazilatlarining uyg'unligidir.

Darslarda innovatsion yondashuvlar, fanlararo integratsiya va texnologiyalardan foydalanish orqali zamonaviy ta'lim talablariga javob beradigan tizim yaratiladi. Ushbu maqsadda quyidagilar tavsiya etiladi: Pedagog kadrlarni muntazam qayta tayyorlash va malakasini oshirish; ta'lim jarayonida media va raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish; o'quvchilarda mustaqil izlanish va ijodiy faollikni qo'llab-quvvatlash; badiiy ta'limni fanlararo bog'liqlikda tashkil etish; har bir darsda estetik muhit yaratishga intilish. Mana shu omillar tasviriy san'at ta'limida yuqori natijalarga erishishda asosiy poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Абдуллаева, Н. (2022). Педагогик маҳорат асослари. – Тошкент: “Fan va texnologiya”.
2. Турсунова, Г. (2021). Тасвирий санъат таълимида инновацион технологиялардан фойдаланиш. – Тошкент: “Ўқитувчи”.
3. Назарова, Ш. (2020). Ижодий фаолият ва санъат таълимида интегратив ёндашув. – Самарқанд: “Ziyo”.
4. Абдурасулов, К. (2019). Замонавий дарс: ташкил этиш ва баҳолаш тизими. – Тошкент: “Муаллим”.
5. Renatovna A. G., Renatovna A. S. Pedagogical and psychological conditions of preparing students for social relations on the basis of the development of critical thinking //Psychology and Education Journal. – 2021. – Т. 58. – №. 2. – С. 4889-4902.
6. Renatovna A. G., Shavkatovna O. M. BOSHLANG'ICH TA'LIMDA LOYIHALASH TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH //YANGI O'ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI. – 2025. – Т. 2. – №. 3. – С. 86-91.
7. Renatovna, Akramova Gulbahor. "Development of students' critical thinking in the process of continuous education." Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития 2.13 (eng) (2015): 359-360.
8. Акрамова, Гулбахор Ренатовна. "Мотивация как фактор успешности учебной деятельности младших школьников." European reseach: innnovation in science, education and technology. 2020.
9. Аминов, А. Ш., Мамурова, Д. И., Маматов, Д. К., & Собирова, Ш. У. (2021). Проблемы организации самостоятельной работы студентов в высших учебных заведениях. European science, (2 (58)), 77-79.
10. Собирова, Ш. У., Ядгаров, Н. Д., Мамурова, Д. И., & Шукуров, А. Р. (2021). Основы, цели и задачи обучения изобразительному искусству. European science, (2 (58)), 62-65.
11. Маматов, Д. К., & Мамурова, Д. И. (2016). Педагогические конфликты: способы их урегулирования. NovaInfo. Ru, 4(57), 408-417.
12. Мамурова, Д. И., & Мамурова, Ф. И. (2015). Соотношения навыков черчения с опытом психологического исследования. Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири, (1), 58-65.
13. Olimov, S. S., & Mamurova, D. I. (2022). Directions For Improving Teaching Methods. Journal of Positive School Psychology, 9671-9678.
14. Mamurova, D. (2024, January). Consolidation and generalization of theoretical knowledge through independent education. In INTERNATIONAL

CONFERENCE ON MEDICINE, SCIENCE, AND EDUCATION (Vol. 1, No. 1, pp. 255-258).

15. Abdullaev S., Mamatov D. Pedagogical foundations in the teaching of folk arts and crafts of Uzbekistan in the training of teachers of fine arts //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2023. – T. 420. – C. 10019.

16. Djalolovich, Y. N., Kodirovich, M. D., Ruziboevich, S. A., & Islomovna, M. D. (2021). Improving the professional training of fine art teachers. European science, (2 (58)), 44-46.

17. Шукуров, А. Р., Ядгаров, Н. Д., Маматов, Д. К., & Аминов, А. Ш. (2021). Методика использования компьютерных программ на уроках рисования в средней школе. European science, (2 (58)), 47-50.

18. Pirnazarov G. F., Mamurova F. I., Mamurova D. I. Calculation of Flat Ram by the Method of Displacement //EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION. – 2022. – Т. 2. – №. 4. – С. 35-39.

19. Mamurova D. I., Ibatova N. I., Badieva D. M. The importance of using the keys-stadi innovative educational technology method in training the image module of geometric shapes //Scientific reports of Bukhara State University. – 2020. – Т. 4. – №. 1. – С. 335-338.

20. Ilkhamovna I. S. DEVELOPMENT OF STUDENTS' CREATIVE ABILITIES IN FINE ARTS LESSONS //International conference on multidisciplinary science. – 2023. – Т. 1. – №. 6. – С. 104-107.

21. Сулаймонова, М. Б., Азимов, Б. Б., Азимова, М. Б., & Тухсанова, В. Р. (2021). ДОСТИЖЕНИЕ ЭСТЕТИЧЕСКОЙ И НРАВСТВЕННОЙ ЗРЕЛОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ ИСКУССТВУ. European science, (3 (59)), 53-56.

22. Avliyakulova, N. M. (2021). Tasviriy San'at O 'Qitish Metodikasi» Fanidan Topshiriqlarni Nazorat Qilish Va Baholash. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 1(5), 270-276.

23. Sadikovna, M. A., Razzokovna, O. G., Ilhamovna, I. S., & Muzaffarovna, A. N. (2021). The place of art in personal development. European science, (2 (58)), 98-100.

24. Ramazanova, O. K., & qizi Mustaqimova, G. G. (2022). Formation and Development of National Musical Traditions. european journal of innovation in nonformal education, 2(1), 336-339.

25. Ramazanova, O. K., & Shukurov, M. (2022). Historical development of status.

26. Sulaymonova, M. B. (2023). TASVIRIY SAN'ATNI O 'QITISHDA HAMKORLIKDAGI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH ASOSLARI. Inter education & global study, (5), 13-19.

27. Sulaymonova, M. B. (2024). ISSUES OF IMPROVING BUKHARA MUSEUMS. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(4), 301-304.
28. Азимов, Б. Б., Азимова, М. Б., Тухсанова, В. Р., & Сулаймонова, М. Б. (2021). Педагогические, психологические и методические основы проведения бесед об искусстве. European science, (2 (58)), 38-40.
29. Malikova, D. M. (2023). TA'LIM JARAYONIDA INNOVATION TECHNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH. Academic research in educational sciences, 4(KSPI Conference 1), 145-147.
30. Jo'Rayev, S., Rahmataliyeva, M., & Saminjonova, D. (2023). MAKTABLARDA BOLANI ESTETIK TARBIYALASHDA TASVIRIY SAN'ATNING O'RNI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(3), 99-104.
31. Султанова, У. (2022). Развивать творческую активность и навыки самостоятельного мышления учащихся. Общество и инновации, 3(4/S), 563-566.